

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК: 631.16:330.131.7

Демченко І.В.

к.е.н., ст. викладач кафедри «Фінанси і кредит»
Таврійський державний агротехнологічний університет

СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. Розкрито значення стратегії забезпечення фінансової безпеки аграрних суб'єктів господарювання. Проведений аналіз стану розвитку аграрних суб'єктів господарювання Мелітопольського р-ну Запорізької обл. З'ясовано їх положення на матриці фінансових стратегій Франціона та Романа. Визначені переваги та недоліки поточної практики управління оборотними активами. Обґрунтовано можливі напрями стратегічного забезпечення фінансової безпеки аграрних суб'єктів.

Ключові слова: фінансова безпека, стратегічне забезпечення, політика управління, аграрні суб'єкти господарювання, криза, напрям фінансового оздоровлення.

Постановка проблеми. Постійні зміни в умовах діяльності аграрних суб'єктів господарювання вимагають розробки механізмів адаптації до таких трансформацій. Навіть потужні суб'єкти, результати фінансово-господарської діяльності яких відповідають всім рекомендованим значенням, неминуче відчують складнощі в управлінні, відтворенні фінансового кругообігу та навіть загрозу настання банкрутства у випадку відсутності фінансової гнучкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовні дослідження розробки та впровадження фінансових стратегій в діяльність суб'єктів господарювання різних форм проводили В. М. Федосов, В.М. Опарін, С. І. Юрій, І.А. Бланк, В. Н. Суторміна, В. І. Оспіщев, А. Н. Поддєрьогін. Разом з тим, сучасні виклики формують необхідність дослідження положення суб'єктів найбільш вразливої галузі – аграрного виробництва – з подальшим наведенням пріоритетів забезпечення фінансової безпеки.

Формування цілей статті. З метою запобігання виникнення кризовим явищам суб'єктам господарювання необхідна чітка стратегія забезпечення фінансової безпеки, здатна наявним факторам дестабілізації протиставити конкретні заходи покращення фінансової ситуації. Саме сталим захистом інтересів та результатів діяльності суб'єкта господарювання і виступає фінансова безпека. Саме такий стан, що водночас є об'єктом

управління та контролю з боку власників суб'єкта діяльності, виступає рушійною силою подальшого розвитку суб'єктів різних організаційно-правових форм власності.

Виклад основного матеріалу. Формування стратегії забезпечення фінансової безпеки аграрного суб'єкта господарювання повинно проходити із врахуванням стратегічних пріоритетів розвитку, наявних та потенційних ресурсів, що можуть бути залученими до фінансової системи таких суб'єктів. До уваги також необхідно прийняти додатні інструменти фінансової стабілізації, доречні до нівелювання того чи іншого виклику сучасних умов господарювання.

Фактично, стратегія забезпечення фінансової безпеки аграрного суб'єкта господарювання виступає елементом його функціональної стратегії. Саме функціональна стратегія на головній меті має формування подальших напрямів розвитку суб'єкта, захист його майнових та інших інтересів, забезпечення бажаної конкурентоздатності та контроль над ендегенними та екзогенними факторами виникнення загроз.

Особливостями формування стратегії фінансової безпеки всередині конкретного підприємства ґрунтується на забезпеченні його конкурентних переваг на кожній стадії життєвого циклу підприємства. В такому випадку окремі елементи або перспективи фінансово-економічного зростання можуть мати прояв в конкретний період діяльності

суб'єкта. Для дослідження галузі аграрного виробництва в цілому так само важливими стають макроекономічні аспекти, що впливають на даний сектор економіки: стан державної підтримки, рівень внутрішнього попиту, параметри ЗЕД та інші.

Дослідження стратегії забезпечення фінансової безпеки аграрних суб'єктів госпо-

дарювання нами було проведено на прикладі серед суб'єктів Мелітопольського р-ну Запорізької області. Зазначимо основні параметри діяльності галузі для визначення положення аграрних суб'єктів в матриці фінансових стратегій Франсона та Романа (табл. 1).

Таблиця 1

Показники для визначення положення аграрних суб'єктів Мелітопольського р-ну Запорізької обл. на матриці фінансових стратегій

Показники	Значення		Порівняння з «0»	
	2012	2013	2012	2013
Результат господарської діяльності (РГД)	9335	-5811	>>0	<<0
Результат фінансової діяльності (РФД)	-10598	-1523	<<0	<<0
Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД)	-1263	-7334	<<0	<<0
Положення на матриці	-	-	1	9

Проведене дослідження показало перебування аграрних суб'єктів регіону в квадраті 2 матриці фінансових стратегій в 2012 році. Даному значенню відповідає умовна назва «Батько родини», згідно якого галузь демонструє видатні грошові надходження, проте відбувається вилучення капіталу за

зниження доступу до фінансування. При умові стимулювання диверсифікації фінансування, стимулювання заходів економії витрат та продовженні формування позитивного значення показника РГД, галузь здатна перейти до найбільш «комфортного» положення – квадрату 2 – «Стійка рівновага».

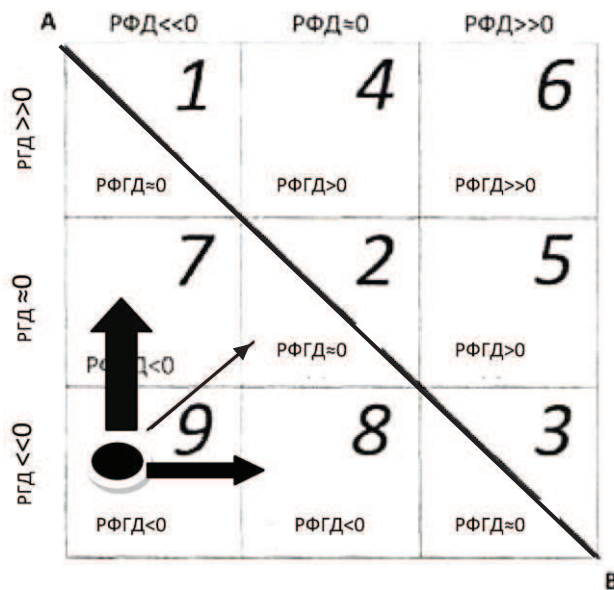

Рис. 1. Матриця фінансових стратегій для аграрних суб'єктів господарювання Мелітопольського р-ну Запорізької обл. в 2013 р.

Однак в 2013 році аграрні суб'єкти господарювання мали від'ємний результат господарської діяльності. При тому тенденція до перевищення фінансових витрат над доходами продовжилася. Подібний збіг свідчить про перебування галузі в стані кризи, що ілюструється положенням в 9-му квадраті матриці фінансових стратегій.

Перспективи галузі цілком залежать від стану реалізації наступного маркетингового року, можливості залучення додаткового

капіталу, а також його вартості. Цілком ймовірним є перехід аграрних суб'єктів до квадратів 7 «Епізодичний дефіцит» та 8 «Дилема». Однак тривале перебування у кризовому положенні негативно вплине на перспективи подальшого розвитку.

Для формування уявлення про основні фінансові показники діяльності аграрних суб'єктів господарювання необхідно виконати інтегральну оцінку їх фінансового стану (таблиця 2).

Таблиця 2

Показники інтегральної оцінки фінансового стану аграрних суб'єктів господарювання Мелітопольського р-ну Запорізької обл.*

Показники	Рекомендоване значення	2011	2013
Показники ліквідності			
К-т покриття	1-2	2,14	1,54
К-т швидкої ліквідності	0,5-0,7	0,49	0,52
К-т абсолютної ліквідності	0,2-0,25	0,1	0,05
Показники фінансової стійкості			
К- маневреності	0,4-0,5	0,435	0,33
К-т забезпечення ВОК	0,4-0,5	1,14	0,54
К-т співвідношення залучених та власних коштів	0,4-0,6	0,43	0,67
Показники ефективності використання ресурсів			
К-т рентабельності активів	-	0,56	0,6
К-т рентабельності власного капіталу	-	0,92	1,01
Показники ділової активності			
К-т оборотності оборотного капіталу	-	0,99	1,09
К-т оборотності власного капіталу	-	0,92	1,01

* - визначено автором на основі [4]

При відповідності існуючим рекомендаціям низькою залишається ділова активність аграрних суб'єктів господарювання. Вкладені ресурси за наявних темпів господарювання, практично, поновлюються через 1 рік. Активізація ділової активності, диверсифікація напрямів отримання вхідних грошових потоків та розвиток сфери послуг для споживачів є першочерговими задачами для аграрних товаровиробників.

Виконана інтегральна оцінка фінансового стану аграрних суб'єктів дозволяє казати про затягнутий характер кризових явищ. Бі-

льшість показників за досліджуваний період практично не змінювалися. Однак забезпечення стійкості під час кризи робить подальший розвиток неможливим.

Формування стратегії фінансової безпеки проходить з огляду на діючу фінансову політику з огляду на її елементи. Для забезпечення фінансової стійкості серед суб'єктів аграрної галузі особливого значення мають характер управління оборотним активами (табл. 3), поточними пасивами (табл. 4), а також порядок розподілу прибутку.

Таблиця 3

**Політика управління оборотними активами аграрних суб'єктів
Мелітопольського р-ну Запорізької обл. в 2013 р.***

Показник	Значення 2013 р.
Сума активів, тис. грн.	326456
Сума оборотних активів, тис. грн.	181429
Чистий дохід, тис. грн.	197306
Питома вага оборотних активів в загальній сумі майна, %	55,6
Тривалість обороту оборотних активів, днів	331

* - визначено автором на основі [4]

Таблиця 4

**Формування політики управління поточними пасивами в аграрних суб'єктах
Мелітопольського р-ну Запорізької обл. в 2013 р.***

Показник	Значення
Сума джерел фінансування оборотних засобів,	390407
Позичені джерела фінансування оборотних засобів, тис. грн.	18975
Позичені та залучені джерела фінансування оборотних засобів, тис. грн.	339447
Питома вага позичених засобів в загальній сумі джерел фінансування, %	4,8
Питома вага позичених та залучених засобів в загальній сумі джерел фінансування, %	86,9

* - визначено автором на основі [4]

В структурі майна аграрних суб'єктів регіону варто відзначити велику питому вагу оборотних засобів. До того ж, тривалість обороту також досить висока. Такий збіг відповідає агресивній політиці управління оборотними активами. Така політика спрямована на забезпечення ліквідності та зростання платоспроможності кожного з суб'єктів. Проте в довгостроковій перспективі подібний підхід в управлінні знижує ефективність віддачі вкладених ресурсів. З огляду на необхідність стратегічного забезпечення фінансової безпеки можна рекомендувати підвищення ролі фінансування оборотних активів за рахунок власних джерел.

Відповідно до результатів аналізу аграрні суб'єкти більшу частину оборотних коштів фінансують за рахунок поточних фінансових ресурсів, що складають переважну більшість загальних джерел фінансування. Така ситуація відповідає передкризовому типу фінансової стійкості та підтверджує агресивну політику курівників підприємств щодо управління оборотними активами. Визначено також практичну відсутність одержання нових позик що стало наслідком низької інвестиційної привабливості суб'єктів галузі. Переважна більшість власних фінан-

сових ресурсів спрямовується на фінансування об'єктів основних засобів.

Висновки

1. Встановлено зв'язок між стратегією забезпечення фінансової безпеки аграрних суб'єктів та окремими елементами фінансової політики, що дає можливість обґрунтуванні заходів фінансового оздоровлення.

2. Визначено сучасну позиції аграрних суб'єктів господарювання на матриці фінансових стратегій. Від'ємні значення фінансових результатів господарської діяльності та відтік капіталу свідчить про кризовий стан з перспективою переходу до квадратів «Дилема» або «Епізодичний дефіцит».

3. Виявлено проведення агресивної політики управління оборотними активами власниками аграрних суб'єктів господарювання. В довгостроковій перспективі подібні заходи роблять галузь більш вразливою перед новими викликами з одночасним зниженням ефективності залучення ресурсів.

4. Для забезпечення фінансової безпеки рекомендовано сприяти зростанню ділової активності аграрних суб'єктів, диверсифікації джерел одержання доходів, а також проведення консервативної політики управління оборотними активами та поточними зобов'язаннями.

Список літератури

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Эльга, 2009. – 776 с.
2. Крамаренко Г. О. Финансовый менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. - 2-ге вид.. - К. : ЦУЛ, 2009. - 520 с.
3. Салига С. Я. Финансовый менеджмент : навч. посібник / С. Я. Салига, Н. В. Дацій, С. О. Корецький, Н. В. Нестеренко, К. С. Салига - К. : Центр навч. літ-ри, 2006. - 274 с.
4. Статистичні дані Управління агропромислового розвитку Мелітопольської районної ради.

***Summary.** Constant changes in the conditions of agricultural entities require the development of mechanisms to adapt to these transformations. Even powerful actors, financial and economic activities which meet all the recommended values, inevitably feel difficulties in management, financial reproduction cycle and even offensive threat of bankruptcy in the absence of financial flexibility.*

Formation of strategies to ensure the financial security of the agricultural entity should take into account the strategic priorities of the development of existing and potential resources that may be involved in the financial system such entities. Attention should also take appropriate instruments of financial stability, relevant to the leveling of a call modern business environments.

Conclusions. Relationship between strategy to ensure the financial security of agricultural entities and individual elements of financial policy, which allows the study of measures of financial recovery, is found. Current position of agricultural undertakings on the matrix of financial strategies is determined. Negative values of financial results and capital flight shows the critical state of transition from prospect to squares "dilemma" or "episodic deficit." An aggressive policy of management of turnaround assets owned agricultural entities is found. In long term such measures make industry more vulnerable to new challenges with a simultaneous decrease in the efficiency of fundraising. Promotion of growth of business activity agrarian subjects, diversifying sources of income, and conservative management of current assets and current liabilities are recommended to provide financial safety.